

Maite Esteve

DIRECTORA DE LA FUNDACIÓ CATALUNYA CULTURA

La Fundació Catalunya Cultura lidera una plataforma per canviar la llei de mecenatge amb la intenció d'impulsar la cooperació entre el món econòmic i el món cultural ara que el mercat comença a tenir en compte a l'hora de valorar les empreses el seu impacte positiu en l'entorn **Per Francesc Muñoz Dorado Fotos: Juanma Ramos**

“L'interès per la inversió sostenible creix, i la cultura és un gran aliat”

En quin context es crea la Fundació Catalunya Cultura el 2014? Després de la gran crisi financera del 2008 i de les retallades pressupostàries que es van dur a terme, la Generalitat va fer una crida a empresaris sensibles amb el món de la cultura per fer-los palès el gran retrocés de la inversió pública en aquest àmbit.

La prèvia és que hi havia una cultura molt subvencionada? Totalment. Fins aleshores el suport econòmic de la cultura venia bàsicament de les administracions públiques que, de cop i volta, van tallar l'aixeta, de manera que molts projectes es van quedar sense recursos. Hi havia risc de fuga o de reducció del molt talent que hi ha a Catalunya.

Quina va ser la resposta a la crida de la Generalitat? Aquells empresaris, convençuts que un país és més ric, lliure i obert si té cultura, van fer una aposta i van crear la Fundació Catalunya Cultura, concebuda com una eina d'ajuda al món cultural. D'una

banda, donant-li eines empresarials per fer més sostenible l'activitat cultural, i d'una altra, sensibilitzant el món empresarial que, en aquell moment, tenia una mirada molt llunyana del que és la innovació en cultura, perquè la veia com una despesa.

Aquesta mirada s'oposa a la que la classe empresarial catalana havia tingut en el segle XIX i principi del XX.

Efectivament, tenim referents de suport empresarial al talent que són exemplars. La Catalunya d'avui s'explica en bona mesura per l'existència de grans mecenes de la burgesia catalana que construeixen i ens deixen un llegat patrimonial del qual encara vivim. El turisme de Barcelona no s'explicaria sense les joies arquitectòniques que es van fer en aquella època.

En quin moment aquesta relació entre empresa i cultura es trenca?

No és de la nit al dia, però a poc a poc els empresaris van anar virant cap a un suport més de tipus social. I encara quan parlo de la fundació amb alguns

Ara les empreses ens diuen que ens necessiten per fer accions d'impacte en el seu entorn

Cal un triangle entre sector públic, teixit empresarial i projecte cultural perquè les coses tornin a funcionar

empresaris em diuen: “És que jo ja col·laboro amb el Banc dels Aliments o amb l'Hospital Oncològic.” Hi ha una intenció més maquetiniana del suport de l'empresa a la societat. Segurament perquè les organitzacions cerquen un retorn de la inversió més immediat a través de reforçar la marca. La inversió en cultura té un retorn més a llarg termini i molt sovint no és tan tangible.

I no pot ser que a partir d'un moment la cultura també mirés amb recel el món empresarial?

Sí, això també és així, i el que és cert és que produeix un divorci que ara per sort s'està corregint. Es tornen a mirar. Quan el 2015 l'ONU va plantejar els objectius de desenvolupament sostenible [ODS], tot va canviar i ara amb els criteris ESG d'inversió sostenible, les empreses tornen a posar en valor la inversió a llarg termini, segura i responsable, tant amb el medi ambient com amb la societat. Paral·lelament, el món cultural s'adona que aquest recel cap a l'empresa no el fa més lliure i que cal que hi hagi un triangle en-

tre el sector públic, el teixit empresarial i el projecte cultural perquè les coses tornin a funcionar.

Tornant a aquestes trobades amb empresaris que mencionava, com els ven la cultura?

Els diem que la inversió en cultura no és una despesa. I això no és bla, bla, bla perquè, amb els nous criteris de mercat, el valor d'una empresa no se circumscriu a si mateixa sinó que té en compte l'impacte en l'entorn. Una dada: el 4,5% de gestores de fons d'inversió han percebut que creix l'interès per la inversió d'impacte. En això la cultura és un gran aliat perquè té impacte social, econòmic, territorial i intel·lectual. Però no els diem res que no sàpiguen. Recentment hem participat en una trobada amb caps de patrocini d'empreses i eren ells els que ens deien: “Us necessitem perquè hem de fer accions al nostre entorn i la cultura ens pot ajudar.”

Els deu sonar a música celestial.

Pensi que les noves generacions valoren treballar en empreses que no es limitin a fer bé

Maite Esteve pensa que les ciutats que aposten per la cultura aconseguen una transformació en tots els aspectes, també en l'econòmic, perquè són pols de talent.

el producte o servei, sinó que siguin organitzacions amb valors com la sostenibilitat i que tinguin impacte social. Llavors empreses que tenen la cultura al seu ADN tenen més fàcil captar i retenir joves amb talent.

I com us adreceu al món de la cultura? Quin és el missatge de la fundació?

Tenim un programa gratuït que treballa la sostenibilitat del projecte cultural, és a dir, la seva viabilitat econòmica en el temps. La realitat amb què sovint ens trobem és que hi ha molt de talent cultural, però amb poc coneixement del que significa portar una empresa. Potser perquè el 68% de les organitzacions culturals són microempreses amb quatre o cinc treballadors, o menys, i autònoms que no han desenvolupat habilitats en la gestió d'un negoci. Nosaltres les ajudem en temes com la transformació digital, la segmentació de públics, l'organigrama o a gestionar la comunicació. Aspectes que no han tocat durant el període de formació, però que són clau perquè el projecte no sigui efímer.

Parlava de l'impacte de la cultura. En podria posar alguns exemples?

Panelles era un poble que s'estava despoblant i ara gràcies al festival Gargar de murals i art rural s'ha dinamitzat pels milers de persones que hi van cada any: això és transformació territorial. Traspassant l'objectiu és un projecte de mediació artística que ensenya fotografia a dones que són a la presó per empoderar-les; Música en Vena és un grup de músics

que alleugereix el patiment de malalts d'hospital amb la música en directe. Aquests són dos exemples de transformació social. La cultura és un sector que representa el 3,5% del PIB de l'Estat espanyol i unes 800.000 persones hi treballen directament o indirectament. Es venen més entrades a l'any d'espectacles en directe que de tots els partits de futbol de primera divisió, Per què no donem a la cultura el valor econòmic que té?

Té resposta?

Enric Crous, president d'honor de la fundació diu: "No pots estimar allò que no coneixes." A Bèlgica, la mainada de primària i secundària va als museus i a les galeries d'art els dimecres a la tarda, i consumir cultura esdevé en l'edat adulta un fet normal. Aquí continuem tractant les arts en els currículums educatius com assignatures maria i hi posem una barrera. Aleshores si arribes a posicions en què pots prendre decisions en una organització, és difícil que donis valor a la cultura. Ens hem vinculat a les escoles de negoci perquè formen els empresaris del futur i volem que vegin el poder transformador de la cultura.

Realment un territori es pot transformar a través de la cultura?

Això ha passat a Brooklyn, a Dundee i també a Màlaga, on des de la política s'ha fet una aposta per transformar la realitat d'una ciutat a través de la cultura. A Màlaga tenen trenta-tres museus, entre els quals un Pompidou, un Picasso i un Thyssen. Al final és un pol d'atracció de talent, i el talent

mou l'economia, perquè és innovació. La cultura sempre ha anat al davant de la societat, no té vergonya ni pors. I aquest caràcter transgressor és el que fa avançar la societat.

I a Catalunya?

Aquí la realitat sociopolítica amb el procés, primer, i després amb la covid és molt dura. La iniciativa Actua Cultura 2% ha estat un moviment molt important, i la Generalitat va prometre destinar un 2% del seu pressupost a la cultura, però estem per sobre de l'1% i no hi arribem. La realitat és que el talent marxa, perquè aquí tot costa molt! Madrid és un *hub* molt important, però allí tenen tot l'Ibex 35, que són empreses que hi inverteixen, que no els costa invertir en cultura.

Les grans empreses aposten més per la cultura?

No només, però una gran empresa té un gran pressupost i no s'hi ha de fer pedagogia explicant que són els criteris ESG. De tota manera, el nostre patronat té molta mitjana i petita empresa i membres a títol personal.

PERFIL

Pont entre la cultura i l'empresa

Maite Esteve, que dirigeix la Fundació Catalunya Cultura des del 2018, va estudiar dret a les universitats de Barcelona i Göteborg, i el 2006 es va especialitzar en direcció i gestió d'associacions i fundacions a la Universitat de Girona. Fins a aquell any, havia estat responsable dels serveis jurídics de la Fundació Gala-Salvador Dalí. Entre el 2010 i el 2016 va ser responsable de projectes de la Fundació Princesa de Girona.

Després, i fins al seu ingrés a la Fundació Catalunya Cultura, va ser responsable de l'Ateneu Cooperatiu Terres Gironines.

El comitè executiu de la Fundació Catalunya Cultura l'integren Enric Crous, que és el president d'honor; Eloi Planes (Fluidra), president executiu; Ramón Ajenjo (Damm); Miquel Molins (Banc Sabadell); Sílvia Martí (Moventia); Xavier Gramona, i Maite Esteve.

GRAN ANGULAR

Tenir un teixit de pimes no ens ha de penalitzar?

Al contrari, són molt importants, perquè hi ha moltes empreses repartides per tot el territori que històricament s'han implicat en la cultura local. I fruit d'això tenim una enorme riquesa d'expressions de cultura popular.

Cal una legislació més favorable per a aquestes empreses?

Això, sens cap mena de dubte, ajudaria. Fa vint anys que estem discutint la nova llei de mecenatge, i està costant moltíssim virar cap un sistema com el que tenen, per exemple, a França. Però s'ha demostrat que allà la inversió privada en cultura va fer un canvi espectacular multiplificant-la per dos i per tres. Sovint es redueix el debat a un tema de desgravació fiscal. Sent important, no és només això. És també el fet de canviar la mirada que tenim dels mecenes, que suporten massa etiquetes negatives. S'han donat casos de persones que han fet accions de mecenatge que han estat molt criticades i que s'han vinculat al fet d'eludir impostos o de voler netejar la imatge.

El talent cultural marxa perquè aquí tot costa molt! A Madrid hi ha un 'hub' important

Tenen mala premsa.

Sí, i el que caldria és reconèixer les seves accions. A França hi ha la Mission du Mécénat, que recorre tot el territori explicant la importància del mecenatge, i França viu la cultura com un fet d'orgull nacional que fa que la protegeixin i la facin estandard del que són. Aquí no tenim aquest sentiment. Al final la cultura d'un país és el llegat que les generacions van deixant.

Com volen canviar la llei?

Des del 2016 hem impulsat una plataforma pel mecenatge, i l'objectiu és posar la legislació espanyola als nivells europeus, fer avançar una llei

que és absolutament obsoleta i que no parla, per exemple, de micromecenatge, perquè fa vint anys la realitat de la tecnologia era una altra. La plataforma per al mecenatge reuneix gent de la cultura, però també del món social i de la recerca.

Semblava que la pandèmia havia posat les bases per a un canvi en la valoració de la cultura per part de la societat. Ha estat així?

Ha estat una pena. Mentre els sanitaris ens cuidaven la salut, la cultura ens va cuidar l'ànima, i pensàvem que seria un revulsiu per posar en valor la cultura. La gent del món de la cultura van ser generosos i ho van posar tot en obert: van oferir concerts gratuïtament, els museus van posar a l'abast material per internet, les òperes i el teatre es podien veure des de casa... però tot això se'ls ha girat en contra, perquè el que ha fet és ajudar a treure valor al fet cultural o a no deixar que es vegi que això té un cost. Al final implica moltes persones que han dedicat molts anys de la seva vida i molts esforços perquè nosal-

tres puguem gaudir del seu talent; en canvi, a nosaltres ens costa donar aquest retorn. Quantes vegades es demana a un músic que toqui de franc? És un tic massa freqüent voler gaudir de la cultura de manera gratuïta. Però aquestes persones també tenen hipoteques i factures per pagar, per què ho permetem o col·laborem amb aquesta precarietat?

Què és el segell d'empresa compromesa amb la cultura?

Una de les coses pioneres que hem fet és crear un segell -que no existeix a Europa i que des de França ja s'hi han interessat- que certifica la participació dels empresaris i empresàries en el món de la cultura. Hi ha molts segells certificadors, però cap com aquest, que se centra en la mirada del fet cultural, i és que apostem molt per una participació triangular: administració pública, sector privat i projecte cultural. Ara estem parlant amb el ministre espanyol perquè no es limiti a Catalunya i perquè tingui valor i un retorn, però de moment és un tema de prestigi, d'inflar el pit, perquè

massa sovint el mecenes queda en l'anonimat perquè la cultura no se sol visibilitzar. I servirà també per fer un mapa de país de les empreses que estan participant en el fet cultural i que estan empenyent i ajudant que aquest talent no es perdi, sinó que es pugui desenvolupar i que guanyi força.

L'atterratge fallit de l'Hermitage a Barcelona va obrir un cert debat sobre una suposada cultura virtuosa i una que no ho és. Realment s'ha de filtrar la cultura?

La cultura sempre suma i sempre s'hi ha d'apostar, però com en tots els sectors hi ha mirades més restrictives i més àmplies. Si a Màlaga li ofereixen l'Hermitage, no

Quantes vegades es demana a un músic que toqui de franc? Per què permetem aquesta precarietat?

tingui dubtes que no trigarà ni un minut a quedar-se'l, perquè han adoptat una mirada àmplia d'acceptar la cultura vingui d'on vingui. Un dels problemes que té el món cultural és que es massa atomitzat, poc relacionat entre si. Ara amb la crida al 2% hi ha hagut un primer moviment, amb la demanda de la llei de mecenatge, un altre, i el món cultural s'està adonant que la manera de créixer bé i millor és anar units.

Hem posat les bases per a un canvi?

Cal una aposta ferma de tots els governs per situar la cultura com un valor absolutament imprescindible, començant per l'educació i arribant a tots els nivells i tots els departaments. Per exemple, els governs autonòmics tenen un tram de l'IRPF en què poden fer coses, i a Catalunya no s'estan fent. Aquí hi ha incentius fiscals a la inversió en recerca, o en temes de llengua i de medi ambient, però, en canvi, s'ha deixat la cultura de banda, i això depèn d'Economia. Si no hi ha una acció des de tots els fronts és impossible.